

דבריהם

מראות מרן רשכבה"ג רבנו אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל | גליון מס. 30

הזבת האמונה

בפרשיות יציאת מצרים, נביא מעט משנתו של רבנו בעניני אמונה

אמונת אמת משפיעה על אודת הה"ם

שח הרה"ג ר' אליעזר טורק:

איני יכול לשכוח את המעמד הכביר שהתקיים בחדש ניסן תשס"ב. היה זה בתקופה קשה שאירעו בה רחמנא לצלן פינועים רבים על ידי מרצחים צמאי דם, וגבו חיי אדם רבים. רבני העיר מודיעין עילית פנו אל רבנו בבקשה לבוא ולחזק את תושבי העיר, בעת צרה ליעקב. מן הסתם היו כאלו שציפו לשמוע מרבנו דברי חיזוק מלהיבים, גילויים מעניינים או הבנות מקוריות בדברי חז"ל הקדושים. אך לא. רבנו עמד בדבריו על הצורך והחובה המוטלת על כולנו להתחזק באמונה. הוא שאל: מי לא מאמין? הרי כולם מאמינים. אבל אף על פי כן תמיד יש צורך לחזק את האמונה הפשוטה, לשנן ולהחזיר בקרבנו כי אין שום דבר שנעשה בעולם לבד, הכל מאתו יתברך מחושב ומדוקדק, וגם הצרות שנגזרו על ישראל תכליתן ומטרתן היא לעורר ולקרב אותנו אליו, שנתפלל ונשווע אליו.

כאשר ישנה התפעלות רוחנית, ההתפעלות הולכת ודועכת עם הזמן. אולם אם באמצעותה מתחזק האדם מיד ולמעשה ומחדיר אותה באורחות חייו, בתורה, בתפילה וביראת שמים, ישנה תקווה כי זה אכן ירוטם אותו, והוא יתעלה מהמצב שאחו בו קודם גם לאחר שיפוג רגש ההתפעלות. זוהי תמצית העבודה הרוחנית של האדם. כאשר האדם מתפעל ממשו, אל לו להשאיר בגדר התפעלות אלא להשים את הדברים על לבו כדי שיגיע לידי מעשה, כך הדברים יפעלו ויותירו רושם במעשיו ולא יישארו כידעיה גרידא.

'זה בנס'

לאחר האשפוז של רבנו, אמר הרופא לרבנו: 'רבנו חי בנס'. אמר לו רבנו: 'גם אתה חי בנס'.

אמונה ובטחון

בטחון לא יכול להיות בלי אמונה, אבל אמונה יכול להיות עם בטחון חלש. הוא יודע שיש רבש"ע שהוא נותן מזון לברואים, אבל בבטחון הוא חלש. ובכך הקמח לרבנו בחיי מביא בערך בטחון: ומה שהתחיל הפסוק (בטח בד' ועשה טוב שכן ארץ וראה אמונה) בבטחון וסיים באמונה, הנה זה לבאר כי מדת האמונה כוללת במדת הבטחון, שהרי ידוע כי כל הבוטה הוא מאמין, שאין אדם בוטה אלא במי שמאמין בו שהיכולת בידו למלא את שאילתו, והמאמין יתכן שלא יהיה בוטה, כי לפעמים ידא שמא יגרום החטא או שמא קבל שכר על מעשיו הטובים בנסים שעשה לו הקב"ה, וממה שהוא מוצא את עצמו רשע וחוטא ופושע כנגד חסדי השי"ת אינו נושא לנפשו שיבטח בו שיצילהו מצרתו או שיתן לו שאלתו, ועל כן ישתדל בנוהג שבעולם שייציל מצרתו או שישגי שאלתו, ולולא היראה שירא שמא יגרום החטא היה חסרון באמונתו אם היה משתדל להנצל אפי על ידי נוהג שבעולם, שכבר מצינו פסוק מלא ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. ובהמשך דבריו הביא עוד: וכל מי שיש בו מדת הבטחון בידוע שיש בו מדת האמונה כי הבטחון כדמיון פרי האילן והאמונה כמו האילן, וכמו שהפרי הוא אות על האילן או על העשב הגדל בו ואין האילן אות על פרי כי יש כמה אילנות שאינן עושין פירות, כמו אילני סרק, כך הבטחון אות על

רבנו מביט בדף שבו כתוב כונת שם האלוקים לעורר האמונה

האמונה ואין האמונה אות על הבטחון.

בטחון אמתי ובטחון מדומה

סיפר בנו של רבנו הג"ר משה שטינמן שבשנת תשכ"ב הוציאו את ספרו של רבי אברהם בן הרמב"ם 'המספיק לעובדי ה' בתרגום מהשפה הערבית, והביאוהו לרבנו ושמוח מאוד על החיבור. עד היום זוכר הגרמ"ש את התפעלות רבנו ממה שכתב שם רבי אברהם בשם אביו הרמב"ם, וז"ל בפרק הבטחון: מי שתראהו בוטח בה יתעלה מן השפה ולחוץ ויאמר שה' הוא המפרנס והמרושש המחיה והממית המוחץ והמרפא, אבל בסתר לבו תולה הוא את בטחונו ברכישת נכסים רק במאמציו וסיבותיו, ולעת מחלה רק בהדרת הרופאים, ובענין התנגדותו לאויב רק בכחו של בשר ודם, הם הם הרשעים שעליהם נאמר אין אלהים כל מזמותיו (תהלים י, ד) והם תולים באמצעים בני חלוף ובתקות אכזב וכו'. ובהמשך דבריו הביא את הפסוק שאמר הנביא (ירמיה יז, ה) כה אמר ה', ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרעו ומן ה' יסור לבו. והביא רבי אברהם את מה שאמר לו אביו הרמב"ם וז"ל, אעתיק כאן דברי אבא מארי כי לולי המילים יסור לבו היו כלולים בקללה זו רוב בני האדם, ואפילו כמעט כולם, כי הבן בוטח על אביו והאישה על בעלה והשותף על שותפו וכדומה, ואילו הקללה נוגעת אך ורק למי שמצמצם בטחונו על בלעדי ה' יתעלה ולא למי שבוטח בפנימיותו בה' יתעלה ורק נעזר בבני אדם או משתמש באמצעים רגילים וגו' ע"ש (מתוך הספר הנפלא 'מזקנים אתבונן – עניני אמונה ובטחון).

ביטחון בזמן הזה

אמר רבנו בשיעור בפני אברכים: איתא בסוטה (מת, ב) כל אדם שיש לו פת בסלו ואומר מה נאכל למחר, הרי זה מקטני אמונה. ותמיהו האם עדיין נוהג בזמן הזה. ואמר להם רבנו: הביאו לי משנה ברורה בהלכות סעודה, והראה להם (בספ' קנ"ז סק"ד) דהמשנ"ב הביא ענין זה. ואמר כי כל מה שהמשנה ברורה כותב הוא להלכה ולא סתם מעלות בעלמא. ומשמע שזה נוהג גם כיום (אמרי אפרים עמ' קמה והעידנו הרה"ג רא"ס שיל"ע למה המשנ"ב לא הביא דברי הגמרא רק הוזהר. ועיי"ש בערוך השולחן שלא נוהגים את הוזהר עיי"ש)

ההשתדלות של ההוזהר

סיפר רבנו מנהגו של החזון איש, כשניסה שת"פ פעמים לעשות פעולות עבור ענינים גשמיים ולא הצליח, לא ניסה יותר, והיה אומר שזה כמו מסמר שמנסים להכניס לקיר, מנסים פעמיים, ואם לא מצליחים ובכל זאת מנסים שוב, המסמר יתעקם.

הוזהרות וההדרות

האמונה היא העיקר

אנשי ארגון ארחות יושר נכנסו לרבנו (סיון תשע"ז) ושאלו: מחר עתיד להתקיים א"ה אירוע גדול בשביל בעלי בתים הבאים לשמוע שיעורי

תורה, מהבוקר עד הערב – על מה בעיקר צריכים לדבר לבע"ב? תורה, התמדה, יר"ש, הלכה או מוסר? מה הכי חשוב להגיד להם? רבנו: יש פסוק באיכה (ג, כז) טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו. – אבל איזה עול? עול דקדוק הלכה? עול תורה? מוסר? על מה מדברים עם בעלי בתים? השיב רבנו: שיש רבנונו של עולם.

הגר"מ שך שאל את הגר"ז מדוע יש צורך במצות אמונה והרי האמונה כל כך פשוטה. והתשובה היא כי מכך שרואים שיש כל כך הרבה אפיקורסים, אם כן מוכרח הוא כי כך טבעו של עולם, שגם בענין כל כך פשוט אפשר לעקם את השכל ולא לראות, ולכן יש מצות אמונה.

האם האמונה מועילה לאדם בחייו היומיומיים? שאלו. רבנו: בודאי! הייתי לפני הרבה שנים בחר"ל, ראיתי אנשים שיש להם כסף ולא חסר להם מאומה, ובכ"ז הם לא שמחים, הם לא מאושרים, ולמה? כי אין להם אמונה.

– ואיך מחזקים אמונה? רבנו: צריכים לדעת כי כל השאלות הם שטויות, כל הקושיות כביכול בטלות ומבוטלות מול הקושיה האחת: וכי יש בירה בלא בעל הבירה? זו השאלה הגדולה ביותר. חז"ל מכנים את הכופרים 'כופרים בעיקר', מפני שהש"ת הוא עיקר הכל.

המשיך רבנו: בלשון בני אדם כיום, מכנים 'פתוח' את מי שירד מעט ברוחניות, וכי זה פתוח? זה סתום. על האדם להיות פתוח היינו להכיר באמת, ומה היא האמת? שהכל מהקב"ה, הוא מנהיג את העולם ועושה הכל (גליון ארחות יושר סוכות תשע"ז).

לימוד אמונה

נשאל רבנו האם להיענות לבקשת קבוצה קטנה של בחורים מחוץ לשיבות הקדושות שביקשו ממנו לשמוע שיעור באמונה. ענה רבנו בשלילת בקשה זו, אלא להיענות להם רק אם יבואו אחד אחד לשמוע, מפני שבהתכנסות של קבוצה שכזו לא יוצר שום חיזוק, כי איש את רעהו יקררו.

✎

נשאל רבנו ע"י ראש ישיבה שהיה ממייסדי ארגון 'לב שומע' – ארגון המסייע לבני הישיבות הקדושות, העומד תחת הדרת רבנו מיום היווסדו: האם נכון לפרסם בכתב ולהוציא לאור גליון שו"ת באמונה, שיכתב ע"י רבנים מומחים בענייני אמונות ודעות? ענה רבנו שלא לעשות זאת מכמה טעמים, האחד, שלא להכניס ספקות לאלו ההולכים בתום. והטעם השני שלא לעשות זאת, כי 'מי אמר שהם יודעים לענות היטב?' וכשלא עונים מספיק טוב זה גרוע יותר..

✎

שח הגר"י רוזן: לפני כמה שנים נכנסתי אל רבנו ושאלתי אם נכון להביא בקעמפ' של הישיבה מרצים שיחזקו את ענייני האמונה אצלם? רבנו שמע ואמר שהאמת שזה רעיון טוב, לנצל את ימי המנוחה לחיזוק בעיקרי האמונה, אבל מאידך היות שיש מהם שרגילים לדבר בפני חילונים ורחוקים משמירת התורה, ומחמת תפקידם הם מתאימים עצמם באופן מקצועי לשומעי לקחם, עלולים להשתרע לדבריהם מושגים שונים ועלול לצאת

שכרנו בהפסדנו. לכן היוזמה לא יצאה לפועל, אבל לעצם הרעיון הוא הסכים, דהיינו שיש לחזק את יסודות האמונה בשביל השיעור קומה של הבן ישיבה.

✎

עסקן תוסס ופעיל מאד נפל למשכב והיה מרותק למיטת חוליו כמה חדשים, ופנה אל רבנו בצר לו לשאול מה יעשה. ענהו רבנו שישתדל ללמוד על אמונה. גם מפני שמצבו יחזק אותו לזה, וגם שזו שעה של הזדמנות, שהרי כל החיים אדם חושב שהוא מאמין ובאמת אינו מאמין באמת רק אם יקבע זמן ומחשבה, וא"כ אין לך טוב מזה שישתדל לעסוק באמונה בתקופה זו, ויהי לו קנין לכל ימי חייו. אותו אדם שמע לעצת רבנו וכיום הוא אחד מהמגיידים המדברים על אמונה בחוש ובלהט.

לנוכח שאלות

פ"א באו לשאול על נערה שיש לה שאלות באמונה. ואמר רבנו להשיב לה, דהנה כל החכמים שלפנינו שהיו שלמים בדעה ובחכמה, הסכימו כולם שיש בורא וכו', וא"כ כמו שלהבדיל ברפואה היא לא באה לשאול את הרופא זה מנין לך, אלא מקבלת שכך קיבל משלפניו, כך גם כאן (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטינמן).

✎

בחור אחד ביקש להתקרב להשי"ת והוריו ביקשו למונעו מלהתקרב, ושכרו אנשים ופסיכולוגים שיחדירו בלבו קושיות באמונה. שלחו אותו מלב לאחים לרבנו ע"מ לחזקו. אמר לו רבנו משפט אחד: צריך לדעת שכל הקושיות שטויות (מזקנים אתבונן ח"א).

✎

בחור התחיל להתקרב ליהדות, הדבר היה לצנינים בעיני משפחתו והם הזעיקו מחו"ל את אחיו, שהוא דוקטור לפיזיקה באחת האוניברסיטאות המפורסמות בארה"ב ע"מ לערער את אמונתו. הלך האח המתקרב והביא את אחיו המלומד לרבנו. כשבא לרבנו אמר האח המלומד אני דוקטור לפיזיקה, חיפשתי את הקב"ה ולא מצאתי, חי"ך אליו רבנו ואמר לו תחפש בבטן שלך. ומיד הסביר, הקב"ה אינו דבר גשמי שמסתכלים עליו במיקרוסקופ, טלסקופ וכו', אבל אם תרצה יש דרך שניתן לראותו מתוך מורכבות ונפלאות מעשי הבריאה אשר ברא, ואין צורך לנדוד ולראותם במחוזות נידחים, אלא כאן אצלך בגופך תוכל לראות גדלות מי שיצר אותם, כדברי רבי עקיבא... הבגד מעיד על האורג שארג אותו (מזקנים אתבונן ח"א עמ' 4).

סגולות ואמונה

הרבנית היה לה גמ"ח לאבנים לסגולה ללידה [כמבואר ברבנו בחיי פר' תצוה], וכשבאו לבקש בהשאלה אבן היתה אומרת שרבנו לא אוהב שלוקחים את זה. והי' השומע מתפלא ברגע הראשון מה החסרון בזה, אמרה בהאי לישנא – רבנו טוען שכשלוקחים את האבן 'שוכחים את העיקר של הכל', לכן מרשה לקחת רק בתנאי שיאמרו ליולדת – שהכל תלוי רק ביד ה', והאבן אין לה כח עצמי כלל.